

Jocul ielelor de Camil Petrescu

Incadrare in epoca literara.

-Curente si orientari literare. Izvoare. Receptari critice.-

Romancier de succes, Camil Petrescu a avut de infruntat ca dramaturg o lunga ostilitate din partea criticii, care-i reprosa o prea mare apropiere a teatrului de romanele sale. El apartine perioadei interbelice si se inscrie in orientarea modernista, atat ca romancier, cat si ca dramaturg.

Jocul ielelor apare intr-o versiune in 1916 si in forma definitiva in 1945, fiind inclusa in volumul Teatru din 1946. intr-o nota asezata la inceputul piesei, autorul tine sa precizeze momentul istoric pe care vrea sa-l immortalizeze in piesa: "...se intelege ca toate referintele aparent istorice nu corespund datelor stiute... Sunt insa in anume sens substantial reale datele cadrului, menite sa fixeze momentul: mai 1914". Dramaturgul fixeaza in timp, fara indoiala, ca reper al autenticitatii si luciditatii din care isi facuse un crez artistic, si momentul declansarii inspiratiei care a dus la conceperea acestei drame: "Student, solicitat de toate contradictiile si mirajele, ma intorceam pe inserate, intr-o sambata din mai 1916, cu obrazii incinsi de invidie si dezgust..., de la o bataie de flori de la sosea... Zdrobite in picioare, corolele erau impinse spre rigolele trotuarului, amestecate cu resturi de ziare, pe care privirea agera a tanarului de douazeci si doi de ani putea descifra din mers, chiar si la ora aceea, titlurile stiute pe dinafara, despre gigantica macinare de la Verdun... intelegeam atunci ca lumea asta nu e cea mai buna cu putinta, ca Leibnitz nu avea dreptate. in sambata aceea s-a desprins in mine insumi autorul dramatic si intr-o saptamana, lucrand zi si noapte, am scris, intr-o camera mobilata de pe langa Arsenal, prima versiune din Jocul ielelor".

Constantin Ciopraga vorbeste despre teatrul lui Camil Petrescu ca despre un teatru "preocupat de cazuri de constiinta, urmarind descifrarea vietii interioare". Dramaturgul insusi sustinea in lucrarea din 1937, Modalitatea estetica a teatrului (Ed. Albatros, Buc, 1972) ca "teatrul nu este si nu poate fi altceva decat o intamplare cu oameni. Orice opera care s-a abatut de la acest principiu a fost menita pieirii". Criticul George Cainescu vede o similitudine intre romanul si teatrul petrescian, prin puterea analizei - "Fiind un autor cu verbul pripit, exaltat, desi fara iesiri catastrofale, dramaturgul izbuteste, cu toata pasiunea si inca si mai mult, mania pentru nuante care il impinge la artificii psihologice si la cazuistica, sa cada din cand in cand peste scene de un mare patetic, care, indiferent daca dramele sunt sau nu reprezentabile, dau satisfactie instinctului nostru liric" (G. Cainescu - Istoria literaturii romane de la origini pana in prezent, Fundatia Regala pentru Literatura si Arta, Buc, 1941).

-Tema si semnificatia titlului. Influenta.-

Tema piesei o constituie drama unei constiinte, care crede in principii si idei absolute, in stare pura. Mitul platonician al "ideilor pure" este grefat pe un context social care face imposibila orice incercare de existenta dupa aceste principii. Ca si in romanele sale, Camil Petrescu evidentiaza

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

aici drama intelectualului inadaptat, care traieste urmarindu-si idealul si respingand compromisul, din aceeași familie cu stefan Gheorghidiu sau George Demetru Ladima.

Posedat de idealul dreptatii absolute, personajul principal, Gelu Ruscanu, este infrant si impins la sinucidere pentru ca , justitia sociala" este o notiune ce contine o doza mare de relativitate. Titlul este o metafora ce face referire la folclorul romanesc, unde ielele sunt fiinte fabuloase, ursitoare, al caror dans are capacitatea de a influenta trecerea timpului. Vederea lor e interzisa muritorilor de rand, consecintele fiind fatale - moartea sau nebunia. Ielele simbolizeaza aici ideile platoniciene, in stare pura, asa cum autorul se va exprima in motoul volumului publicat in 1923 si intitulat Versuri. Ideea. Ciclul mortii: "Jocul ielelor e jocul ideilor" - "Eu sunt dintre acei / Cu ochii halucinati si mistuiti launtric / Cu sufletul marit / Caci am vazut idei." (Camil Petrescu - Ideea in "Versuri. Nuvele", Eid. Minerva, Buc, 1985).

Ca influente, autorul insusi va marturisi preferinta pentru Stendhal si romanul acestuia Rosu si Negru, vrand sa ofere o alternativa strategiei laborioase a lui Julien Sorel pentru seducerea contesei de la Mole. In ciuda confesiunilor acestea facute in Addenda la Falsul Tratat (in vol. Comentarii si delimitari in teatru, Ed. Eminescu, Buc, 1983), seducerea Mariei Sinesti nu ocupa un loc atat de important in organizarea piesei. Al. Paleologu remarca in Spiritul si litera - incercari de pseudocritica (Ed. Minerva, Buc, 1970) ca ceea ce-l apropie de Stendhal pe Camil Petrescu este "asocierea paradoxala, a unei concepii aristocratice despre viata cu o simpatie profunda pentru spiritul de revendicare popular". Ideea dreptatii sociale are o traditie literara indelungata, inca de la Revolutia Franceza si Robespierre, atat in mediul francez, cat si in literatura noastra. Abordarea ideii se vrea, insa moderna, axata in planul constiintei si luciditatii.

-Elemente de structura si compozitie-

Dincolo de impartirea dramatica traditionala in trei acte si douasprezece scene a piesei, exista o contaminare intensa cu structurile narrative. Aceasta invazie a epicului in dramatic caracterizeaza teatrul modern, aducand schimbari in organizarea traditionala. Astfel, indicatiile de regie vor ocupa un loc important in piesa, fiind mult mai ample si mai nuanstate decat pana acum, permitandu-i autorului sa intervina direct in text. Autorul insusi ne lamureste despre rolul lor in Addenda la Falsul Tratat: "Indicatiile necesare, si care constituie materialul unor adevarate caiete de regie, sunt cele care privesc miscarea interioara a interpretilor, ritmul debitului, intentionalitatea gesturilor. Ele sunt mai importante decat textul vorbit, fiindca numai ele dau semnificatie reala acestui text vorbit".

Compozitional, piesa cuprinde doua planuri, doua lumi, de fapt, fiecare reprezentata de alte personaje. Prima lume este constituita de redarea artistica a realului, asa cum il percepe si infatiseaza Camil Petrescu, o lume a saraciei si mizeriei, intruchipata de personaje precum zetaniS Dumitrache, aproape orb sau pianistul tuberculos Lipovici, care se sinucide, dar si a fastului si viciului, intruchipat de Saru-Sinesti sau Nora, fosta amanta a lui Grigore Ruscanu, ce-l impinge la sinucidere. Celalalt plan este lumea ideilor in stare pura, lumea interioara in care traieste, de fapt, Gelu Ruscanu. Aici, principiile, ideile si sentimentele sunt concepute la modul absolut - "O iubire

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

care nu este eterna, nu este nimic".

Incipitul piesei arunca un aer de fatalitate asupra actiunii, personajul fiind damnat sa repete un scenariu sau altul, chiar daca inca nu stie. De aceea uciderea directorului de ziar din Paris, Calmette, care publicase scrisorile de dragoste adresate lui de sotia ministrului justitiei, si este ucis de aceasta, are un rol important in declansarea dramei. Finalul se afla in acord cu scena declansatoare de la inceput, personajul fiind obligat sa isi joace propria moarte, repetand scena sinuciderii tatalui sau. Sinuciderea este o solutie a la Camus, singura posibila cand trebuie sa abdice de la realitatea interioara. Personajul nu poate trai decat in el insusi, ca fiinta completa si unitara.

-Subiect. Caracterizarea personajelor. Tehnici si procedee artistice.-

Gelu Ruscanu este directorul ziarului Dreptatea sociala, organul partidului socialist si crezand in dreptatea absoluta, porneste o campanie contra ministrului de justitie, serban Saru-Sinesti, cand afla ca acesta e un asasin. Documentul care atesta faptul ca ministrul intrase in posesia averii de un milion lei aur, prin uciderea batranei Manitti si distrugerea testamentului acesteia este o scrisoare a Mariei Sinesti, sotia ministrului, indragostita de Ruscanu. Intriga piesei se va lega de obstacolele pe care trebuie sa le infrunte idealistul personaj in publicarea scrisorii.

Unele sunt mai usor de depasit, precum agentii de siguranta, carora le raspunde cu intransigenta, altele au un impact emotional dur asupra personajului, precum vizita matusii sale, care-i dezvaluie detalii zguduitoare in legatura cu sinuciderea tatalui sau. Grigore Ruscanu isi insusise ca avocat al unei societati, banii acesteia, pentru a acoperi datoriile de la jocul de carti, curmandu-si apoi viata. Secretarul sau, Saru-Sinesti acopera suma si evita dezonoarea familiei si a numelui celui raposat. Dar gazetarul se arata de neclintit, chiar si cand publicarea scrisorii ar fi insemnat compromiterea publica a expeditoarei, Maria Sinesti: "Dreptatea este deasupra noastra si e una pentru toata lumea si toate timpurile". Cand ministrul propune eliberarea din inchisoare a unui detinut politic, Petre Boruga, grav bolnav, in schimbul incetarii campaniei, camarazii lui Gelu Ruscanu accepta si eroul trebuie sa se supuna majoritatii. Framantat de propriile-i convingeri, nesuportand compromisul, Ruscanu se sinucide cu revolverul lasat de fosta sa amanta, Maria, repetand destinul tatalui sau.

Gelu Ruscanu e tipul intelectualului inadaptat, in care salasluiește un demon al contemplarii imposibilului. El traieste intr-o lume utopica, in care constiinta are un rol important. Portretul fizic al personajului, conturat prin indicatiile de regie, arunca un aer de fatalitate asupra lui, inca de la inceput. Gelu Ruscanu e un barbat in floarea varstei, de 27 - 28 de ani, cu o "frumusete mai curand feminina, cu un soi de melancolie in privire chiar cand face acte de energie. Are nervozitatea instabila a animalelor de rasa". Ni se infatiseaza astfel, ganditorul, care se lasa atras de jocul ideilor pure si a carei luciditate trebuie explicata ca un act de constiinta. Mottoul personajului pare sa fie legat de aceasta notiune - "Cata luciditate, atata existenta si deci atata drama". De altfel spusele lui Praidă aduc o ultima concluzie amara acestei trufii de inger cazut - "A avut trufia sa

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

judece totul... Era prea inteligent ca sa accepte lumea asa cum este, dar nu destul de inteligent pentru ce voia el. Pentru ceea ce nazuia el sa inteleaga, nici o minte omeneasca nu a fost suficienta pana azi.". Crezurile sale sunt legate de concepte absolute precum dreptatea, iubirea sau datoria fata de adevar.

La polul opus idealistului gazetar se afla ministrul serban Saru-Sinesti, puternicul reprezentant al "realului", asa cum Ruscanu era al utopicului. Portretul sau deschide tabloul al doilea si anunta de la inceput castigatorul infruntarii dintre cei doi. Saru-Sinesti este un individ perfect adaptat la mediu, prototipul omului de actiune, care emana o forta retinuta, care poate erupe oricand. El e constient de propria sa importanta si succes, orgoliul sau fiind legat de puterea pe care o detine, spre deosebire de orgoliul gazetarului care viza lipsa compromisului in cautarea idealului. Ministrul e un om al faptelor, nu al ideilor, iar portretul fizic va completa aceasta caracterizare "Sinesti e acum barbat ca la 46 de ani, lat in umeri, cu oase tari si totusi cu aspect uscat, avand ceva dintr-un taur negru, ciolanos si slab, cu privirea neadormita...". Ambele personaje sunt conturate folosind tehnici narrative ale romanului, inclusiv portretul fizic, o reflectare fidela a celui moral.

La fel ca in roman, drama lor se contureaza in planul moral, interior, personajele fiind mult mai complexe si nuanstate decat cele ale teatrului traditional. Indicatiile de regie functioneaza, ca si notele de subsol din romanul Patul lui Procust, ca o cutie de rezonanta a piesei, sporind coerenta personajelor. Minusul de veridicitate se compenseaza prin sporirea complexitatii sufletesti a eroilor ale caror motivatii sunt interioare. Conflictul are si el acelasi caracter, opunand nu doar doua personaje, ci doua lumi.

Arbitrul si raisonneurul piesei este Praidă, redactorul ziarului Dreptatea sociala. El tine in echilibru cele doua planuri, fara sa faca parte cu adevarat din nici unul. El insusi un om de actiune - "muschi de otel", Praidă nu refuza ideile si principiile, in ciuda pragmatismului sau.

Parerile sale sunt diferite de cele ale lui Ruscanu, crezand intr-o dreptate care sa serveasca progresului social si uman si nu intr-un principiu rupt de realitate: "O dreptate absolut pura, ca o geometrie ? ...".

-Concluzii-

Jocul ielelor este o drama de constiinta care impinge personajul central, obsedat de ideile pure, spre sinucidere, pentru ca "Asa sunt ielele. pedepsesc... Nu le place sa fie vazute goale de muritori", dupa spusele secretarului de redactie Penciuлесcu. Mitul puritatii absolute si apriorice este denuntat in final, chiar de personajul principal, dezamagit nu de principiile sale, ci de neputinta aplicarii lor in realitate: "Jocul ielelor ? un joc... si eu victima acestui joc..Victima acestui comert cu idei... ".